Chef la mănăstire

NE STRÎNSESEM ÎNTR-O SEARĂ la Ionel Teodoreanu, în casa aceea mare, vetust de solemnă și înghețată, așezată parcă pe hrube și amintind asemeni casei Usher a ruină.

Cineva citea o povestire încîlcită, cu armăsari năstrușnici și hoți de cai. Ascultătorii, osteniți, începeau să-și anine plictisul, unii de tavanul luat cu ochii la îndeaproape cercetare, alții de parchetul despre care gazda, cu un fel de humor fioros, ne spusese că se scufundă spre etajul de jos cu un deget, un deget și jumătate pe an, ca un continent osîndit.

Cînd, o întrerupere fericită ne învioră. Un client smulgea dintre noi pentru o consultație urgentă pe Ionel, care, cum cerea politețea, rugă pe cititor să se oprească și să adaste pînă se întoarce.

Deși golul venea ca o răcoare alintătoare după o zi de zăpușeală, poetul Lesnea ridică cu nevinovăție capul lui de cazac tuns la piele și ne îmbie să ne istorisească o întîmplare scurtă, tot cu cai... Primirăm...

– Dar, de data asta, povestea este adevărată, începu el, și privirile-i albastre șfichiuiră pe lectorul rămas mofluz.

De zeci de ani în șir părintele Ilie de la biserica domnească a tîrgului își preumbla potcapul roșu și brîul vișiniu de protopop de-a lungul județului, inspectînd biserici, schituri și mănăstiri. Cu firea lui îndatoritoare, el aflase har înaintea celor două partide politice perindate la putere, așa că atunci cînd unul pleca îl lăsa neclintit celuilalt, ca pe un vechi edec.

Începuse dregătoria cu părul corb și barba cioară. Acum îi atîrnau de jur împrejurul fălcilor niște clăbuci albi și moi ca de săpun, mîngîiați de vîntul și colbul călătoriilor.

Cum leafa era mică și diurna o nimică, părintele protopop trecuse în faptă gîndul legiuitorului, care, chibzuind cum se petrec la noi lucrurile, rînduise cu schepsis zgîrcenia asta bugetară față de munca protopopească. Adică el știa că, oricît de mare ar fi salariul slujbașului, cheltuielile cu călătoriile și întreținerea tot în sarcina celor inspectați cad. Așa că protopopul pica dis-de-dimineață pe neașteptate într-un sat din preajma orașului. Aci da drumul căruței cu care venise și rămînea pe jos, ca apostolii.

Dacă era duminică ori sărbătoare, popa locului se trezea cu el în biserică, unde supraveghea cu străjnicie săvîrșirea sfintei slujbe. Vai de cel ce n-ar fi dus-o după tot șartul, sărind vreo moliftă sau mîncînd cîntări!

După asta mergea la cancelarie, de obicei o cămăruță în casa popii, unde lua în cercetare acte, condici, hîrtii, venituri și cheltuieli, verifica reparațiile, băga vină pentru stricăciunile întîmplate locașului, asculta plîngeri, strîngea reclamații, se interesa de activitățile misionare și culturale.

– De ce-ai greșit actul ăsta de botez?

Popa să bîlbîia, căutînd să dea repede foile catastifului mai departe, peste degetul protopopului, înțepenit ca un cui în fila cu pocinog.

– Unde sînt chitanțele de la tîmplar?

– Păi să vedeți, sfinția-ta, că Stănică dulgherul... așa și pe dincolo...

– Arată-mi ofertele de la alți furnizori.

– Păi de unde, păcatele mele, se văieta greșitul, că aici nu mai este alți furnizori!...

– De ce n-ai căutat în oraș? Ai ținut licitație pentru învelitoarea turlelor?

Popa, încolțit, zgîia ochii; licitație? Asta însemna să bată toba și să strige ca la mezat! S-ar fi putut așa ceva?

În sfîrșit, un hățiș de chestii în care ai fi încurcat pe cel mai iscusit și hîrșit popă dacă ți-ai fi pus mintea cu el!

Pînă la urmă, popa, ca bărbat, își mai găsea firea dacă și-o pierduse.

Dar pe preoteasă o apucau spaimele, și-n gospodărie intra răzmerița, căreia îi cădeau jertfe întîi copiii bătuți măr, ca să fie și să rămînă cuminți, apoi sau purcelul pus la tavă, sau puii spînguiți în frigare, uneori și unii și alții, ca să fie sfinția sa cît mai îngăduitor cu greșelile popii, care din partea-i se îngrijea cu osîrdie de țuică și vinațuri cît mai veselnice și mai împăciuitoare.

Protopopul, după ce băga pe învinuit în toate răcorile, se molcomea repede, mai ales că iar răsuna de dincolo, pentru a treia oară, îndemnul coanei preotese:

– Poftiți la masă, că se răcesc ciorbele.

Părintele, întîrziat cu inspecția, era nevoit să primească ospeția. De altfel, unde ar fi găsit mîncare sfînta față bisericească? La han, covrigi pîngăriți de muște și poșircă, alături de toți drumeții? Nu s-ar face de toate rîsurile popa care l-ar fi lăsat să plece neospătat din casă?

Masa se îndelungea cu vorba despre copii, despre multele belele și necazuri ale vieții, despre boala preotesei și beteșugurile popii. Apoi, după o ușoară odihnă cu ațipire, părintele Ilie, protopop al amînduror partidele, bolmojea un proces-verbal de inspecție după tipic, precum că toate au ieșit și s-au găsit bune, în timp ce gazda își înhăma căluțul la brișcă sau împrumuta teleguța vecinului, ca să strămute pe sfinția-sa în satul de alături.

Aici protopopul cădea tot pe neașteptate în brațele întinse ale altui popă, care primise chiar de dimineață ștafetă de la colegul inspectat de pacostea care o să-l calce. O înțelegere cu jurămînt lega pe toți popii județului într-o rețea, îndatorați să se înștiințeze unii pe alții. Așa că atunci cînd părintele Ilie își ivea culionul roșu pe una din barierele tîrgului, toată linia de popi din satele așezate pe drumul apucat de el zbîrnîia, bătută mai abitir ca un telegraf de paracliserii sosiți gîfîind din gușă cu strigătul:

– Vine protopopul! Acu-l jughinește pe părintele Mihai al nostru!

Așa, ospătat, găzduit, purtat pe sus din parohie în parohie, părintele protopop își făcea conștiincios ronda. De întors acasă se îngrijeau tot popii învoiți între ei. Cel pe care-l ajungea rîndul își făcea vînt pentru vreo treabă în oraș și încărca în poștalion pe sfinția-sa, cu toate darurile de care era cu sila ghiftuit: la deal cu țuică și vin, la șes cu slănină și făină, iar de peste tot orătănii vii...

Peste cel mult două-trei săptămîni, o nouă alarmă. Potcapul roșu ieșea pe altă barieră, scornind la fugă, ca pe iepuri, alt șir de țîrcovnici. Ștafetele scoteau pe bieții preoți de pretutindeni pe unde-i găsea. Pe unii din tihnele lor, pe alții îi culegeau de la treburi, îi adunau de prin lanuri, îi trăgeau din cîrciumi:

– Protopopul, sosește protopopul! Începea adică ronda.

Ronda nu se sfîrșea însă întotdeauna după tipic. De cele mai multe ori se iscau întorsături neașteptate, cu întîrzieri și încurcăreli care-l opreau pe protopop în loc sau îl abăteau din calea dreaptă: o cumetrie cu botez, asta ținea de obicei o zi. Altădată îi punea piedică o nuntă mare: aici popasul dura cel puțin trei zile și trei nopți. Dincolo se poticnea de o înmormîntare cu pomeni lungi și îmbelșugate. Puteai oare pleca, lăsînd fără mîngîiere oamenii adunați la praznicul funebru, care și ăsta ținea trei, patru zile?

Pune la socoteală hramurile, cînd poporenii se revărsau de pretutindeni ca turmele albe și tălăzuiau în jurul bisericii, mîndri că protopopul slujește în fruntea soborului de preoți ca un falnic haiduc în odăjdii.

Protopopul nu numai că nu ocolea întîmplările astea, s-ar fi zis mai degrabă dimpotrivă, că le caută cu lumînarea: la petreceri și zaiafeturi se deschidea ca o floare.

Într-o duminică din mai, sculat din zori, protopopul Ilie inspectase o biserică din marginea tîrgului, unde serveau doi preoți. Lăsase unul să săvîrșească slujba și plecase cu celălalt, popa Vlad, care avea faeton, grăbind să ajungă

la un sat mai depărtat, răznit din drumul mare, pe unde nu se mai abătuse de mult.

Era o vreme a lui Dumnezeu. Văzduhul Moldovei, de obicei moale, acum învoalt și adînc albastru, se sprijinea ocrotitor, cu buze de cleștar pe zările depărtate ale țării, de sub care răsărea soarele ca dintr-o uriașă lacrimă de lumină.

O boare răcoroasă, iscată din pajiștile înflorate, adiată cu miresme de cătuie, făcea și mai tare aerul ager, proaspăt și gustos al slăvitei dimineți, care creștea, se umfla, se subția sus pînă la irizare. Tălăzuiau holdele, cîrîiau cîrsteii, țîrîiau cosașii, se strigau pe nume pitpalacii. Drumul negru se-ntindea neted, încă umed de rouă și alunecos. Calul alerga voios, de la sine, fără îndemnul biciuștii. Părintele protopop simți o înlesnire, o înviorare fără seamăn, care, din nările gîdilate de mirosuri, din barba ușor alintată de iuțeala mersului, i se strecură în trupul voinic și se lăsă cu bucurie de aperitiv și sprintene ghiorțăituri spre pîntecele gol.

Gîndurile începură să-i alerge înainte, mai harnice decît roibul, spre bucatele care știa bine că-l așteaptă.

Ajunși în sat, traseră de-a dreptul la biserică. Era ziua mare, soarele sus, slujba trebuia să fi ajuns măcar dincolo de utrenie.

Popa Vlad, după ce-l lepădă la intrarea clopotniței, întoarse faetonul, dete bici bidiviului și de teamă se făcu nevăzut. Luat la repezeală, nu avusese timp, nici chip să înștiințeze pe coleg despre inspecție, și i-l lăsa pe protopop neanunțat pe cap.

Părintele protopop Ilie intră măreț în curte. Cîteva băbuțe moșmoneau pe la morminte. Ușile bisericii, închise. Dinlăuntru nu se auzea nici glas, nici cîntare. Urcă treptele, apăsă clanța, zgîlții tare: sfîntul locaș, încuiat. Babele îl zăriră și se apropiară sfioase.

– Unde-i preotul? se răsti, cătrănit, el.

– Nu știm, sfinția-ta, făcu una, că-l așteptăm din zori. Nu s-a arătat.

– A tocat aseară? țipă la ele sfinția-sa.

– N-am auzit, părinte, se grăbi alta să răspundă.

– Tu să taci, că ești surdă! N-a tocat, sfinte protopoape. Da' noi și așa tot am venit, că se cheamă că sîntem creștini.

– Și lumea, cealaltă? Poporenii? își urmă ancheta șeful bisericesc al județului.

– Au stat cît au stat și au plecat, că s-a deschis cîrciuma.

Protopopul, oțărît, porni spre cancelarie, adică la popă acasă, cu alaiul de babe după el, ceea ce îl întărîta și mai rău. Aici, preoteasa, ca gospodina la casa ei, desculță și numa-n fustă, toca niște bolbotine la bobocii de rață și din cînd în cînd atingea cu vergeaua un cîrd de copii, care nu lăsa orătăniile să mănînce în pace. La ivirea potcapului roșu, ea a trîntit ca o nebună copaia cu mălai peste fofoloci și a zbughit-o înăuntru. Puștii, speriați, s-au risipit prin ogradă.

Părintele a așteptat cît a așteptat, a pornit apoi să bată furios cu toiagul în lemnele pridvorului. Nimeni. Se adunară și niște vecini.

– Ia vezi dumneata cine este acasă, se îndreptă el încruntat către o femeie. Cheamă pe cineva să-mi deschidă cancelaria.

Lelița se strecură pe din dos și se întoarse cu vorba că cucoana preoteasă se roagă de iertare: nu poate ieși, că e dezbrăcată.

– Să fie cum o vrea, o privește! N-am nevoie de ea, tună protopopul, răzbit de atîta neobrăzare. Să iasă preotul!

– Zice că părintele e bolnav.

– N-o fi pe moarte! Să se arate numai și să vorbească nițel cu mine!

Femeia intră iar, se sfătui cu cei dinlăuntru și aduse repede răspuns.

– Spune că era grav și l-a dus la spital.

– Pe cine? o sfecli sfinția-sa.

– Pe părintele, spuse femeia pe nerăsuflate.

Pe protopop îl trecuseră sudorile: îl înfierbîntase ciuda. Scoase potcapul, se șterse cu basmaua vărgată și ridică ochii spre cer. Soarele, harnic, se urcase bine. Foamea da ghes. Și nici un rost de mîncare sau măcar de o haraba să-l ducă pînă în satul vecin, la popa Macarie, care prinde la iuțeală un pui și-l frige, presărat cu făină de păpușoi, cît ai clipi.

– Și de cînd e bolnav părintele? întrebă el, aducîndu-și aminte de îndatoririle creștinești, care cer milă și pogorămînt pentru suferințele aproapelui.

Femeia, care purta ca o iscoadă vorbele de afară înlăuntru și dinlăuntru afară, se fîstîci și da să alerge iar la preoteasă, cînd un gospodar se amestecă:

– Păi cum bolnav, că l-am văzut eu cu noaptea-n cap, aci aproape, în Poiana Lăchițelor!? Se așternea cu o ceată de oameni să coseasă fînul. Clacă, cum se obișnuiește duminica! L-am întrebat de ce nu lasă treaba după slujbă. Mi-a spus că i-e frică să nu-l apuce ploile.

Protopopul rămase cu gura căscată, scuipatul i se uscase clei și nu mai putea înghiți de mînie, gata să suduie...

Tocmai atunci se ivi ca din pămînt și paracliserul.

– Vine în goană și părintele, gîfîi el, abia trăgîndu-și sufletul. Ne-au vestit copiii că ați sosit, se gudură el, sărutînd mîna încleștată pe baston.

– Va să zică nu e bolnav în spital! Minți-ți, hai? rosti cu scrîșnet adînc protopopul.

– Ba nu, e bolnav, da' ce să faci, munca nu vrea să știe, îngăimă paracliserul. Părintele s-a tîrît cum a putut. Iacă-l că sosește.

Se apropie spășit, tîrîș, popa Bolindache, care, cu plecăciuni și rugăminți, îl clătină pe protopop, încă încărcat de mînie, și-l îndupleca să intre în casă, unde se lămuriră toate. Popa era bolnav și plecase în zori, preoteasa crezuse că-i la spital, cum se hotărîse. Da' el nu se îndurase să lase claca pusă la cale în timpul săptămînii...

– Bine, dar slujba? Că azi e duminică? Cum ai îndrăznit să lași poporul fără sfînta liturghie? tuna și fulgera Ilie protopopul.

– Păi să vedeți, sfinția-voastră. Eu tot nu puteam sluji, că abia mă țin pe picioare, răspunse păcătosul. Mă înțelesesem cu părintele Mitrofan de la mănăstire să-mi țină locul. Pe lîngă ce i-ar fi adus acatistele, pomelnicele, epitrahirul și miruitul, îi mai dam un leu și cincizeci pe deasupra. Cum să-mi închipui că n-are să se țină de cuvînt!... se văieta popa, frîngîndu-și mîinile. Dacă știam, măcar de-aș fi căzut jos acolo la altar, și tot slujeam...

– De ce n-ai tocat aseară?

– Eram, cum vedeți, bolnav prăpădit!

– Și țîrcovnicul?

Țîrcovnicul (care nu era de față și se putea spune orice despre el), țîrcovnicul se îmbătase și uitase.

Tura-vura, în sfîrșit, popa făcu ca toată vina să cadă în capul părintelui Mitrofan de la mănăstire care trebuia să răspunză și să ispășească. Și cum nu se afla nimic gata de mîncare, preoteasa fiind bolnavă și ea, popa Bolindache izbuti să abată pe protopop spre mănăstire, care nu era departe și unde picau tocmai la vremea mesei. Au călugării un helești în spatele ogrăzii și fac un borș de pește și o saramură cu chiperi, să nu mai uiți!

Și, ca să se spele de toate greșelile, popa Bolindache, înzdrăvenit ca prin minune de atingerea cu sfinția-sa protopopul, înhămă iapa lui cea albă – o chema Liza, o mîndrețe de vită, vestită în tot ținutul, la care se închina ca la icoană. O ținea închisă ca pe-o cadînă, încuiată cu șapte lacăte și păzită ca ochii din cap. Și, încheindu-i curelele, povestea sfinției-sale cum au încercat hoții de vreo trei-patru ori să i-o fure. Chiar săptămîna trecută spărseseră grajdul. De atunci doarme un pîndar anume în iesle, lîngă ea.

Într-adevăr, iapa era minunată: capul gingaș, nervos, ochii mari deștepți, focoși, botul subțire, cu nările pîlpîitoare, greabănul încovoiat într-o coardă măreață, pieptul puternic ieșit afară, pîntecele supt, chișițele trase ca prin inel și copitele mărunte, mereu în neastîmpăr. Cînd porni la drum, trupul i se lungi parcă, și se așternu asemeni unui ogar. Era o plăcere s-o privești de pe capră jucîndu-și spetele strînse și șoldurile armonioase nu a fugă silnică, ci, ai fi zis, a dans...

– Hi, Liza! o stîrnea cu dragoste popa. Hoții se țin mereu după ea. Dar nici eu nu mă las, să știu bine că o culc noaptea cu mine în odaie, se spovedea Bolindache părintelui protopop, că ziua nu se pot apropia de copii. Am pînă acum șapte. Și asta fac, bașca de ai mei, paisprezece ochi și alte paisprezece urechi.

– Ei, cu tîlharii să nu te pui!... îl înveghea bătrînul. Uite, ca acum, pleci la drum singur. De ce nu luași un băiat cu dumneata?

– Păi, dacă vrea Dumnezeu, pînă-n chindii sîntem înapoi acasă. Îmbucăm ceva, că pînă atunci preoteasa are timp să gătească bucate, ne culcăm, și mîine, la ceasul rînduit de sfinția-ta, sîntem unde poruncești.

– Păi unde? La părintele Gheorghe...

– La părintele Gheorghe din Sculeni? Ușor! Într-un ceas și jumătate sîntem acolo. Și-n gîndul lui popa își zicea: „O să-i fac și eu bucata popii Gheorghe, cum mi-a făcut-o și mie păcătosul de popa Vlad, și-i trase o înjurătură colegului necredincios. Să se spele cu protopopul pe cap cum o știi, iar hodorogul ăsta bătrîn să se învețe minte să nu mai calce oamenii pe neașteptate“...

După un cot de dumbravă coborîră o vîlcea și apucară la dreapta, pe un drumeag ivit pe o parte și pe alta cu rugi de răsură în floare, hamei și ciuperci de barba-împăratului. În fund, apărată jur împrejur de dîmburi sădite cu vii și pitită într-un ochi de verdeață, mănăstirea: un chivot alb – biserica – în mijlocul horei de chilii.

Aici, altă neașteptată năcăfală. Poarta grea de stejar strunjit, încuiată. A bătut popa cu coada biciuștii, a izbit protopopul și mai aprig cu toiagul, au strigat, au hăit, au zvîrlit cu bolovani, nu s-a clintit nimeni. Ai fi zis că-i un cimitir. Popa a renunțat să-și bage iapa albă și potcapul roșu pe poarta cea mare, ci a cîrmit de-a lungul palanului înalt ca de cetate al mănăstirii, pînă la hudița din dos, pe unde se cară fînul, căruțele cu lemne, butoaiele cu vin de la cramă. Aici nu străjuia decît un grătar din lațe subțiri, să-l dai cu degetul la o parte.

Și iată-i în mijlocul curții. Aici i-a întîmpinat, împleticindu-se, într-un laibăr petecit și cu o căciulă călugărească peste părul vîlvoi, părintele portar, repezit să-i mănînce. Noroc că în fiecare mînă ducea cîte o damigeană plină și alta și mai grea în cap.

– Ce căutați aci, maicile voastre de hoți!...

Protopopul o sfecli și ridică toiagul ca un scut. Popa se dădu în dosul iepei.

Dar tocmai atunci se ivi în gîrliciul beciului de sub arhondaric părintele stareț Iosafat, care, cum zări pe protopop, îi alergă înainte, îl îmbrățișă, îl sărută cu bucurie pe frunte, pe barbă și pe umeri, în chip de cruce. Era foarte vesel și mirosea a vin bun. La vederea asta se arătă și popa de după iapă, care fu și el închinat, la fel, cruciș, cu buzele.

– Haideți sus! îl luă aproape în brațe gazda.

– Merge părintele protopop. Eu nu pot, zise popa rotind ochii prin curte.

– De ce?

– Nu las iapa singură, că mi-o fură. Pînă nu găsesc un loc s-o încui sau om s-o păzească, nu mă mișc.

– Las' că rînduiesc eu, taică.

Și starețul porunci părintelui portar să nu se clintească de lîngă vită, că răspunde cu capul.

Într-o clipă urcară treptele la arhondaric.

– Ați mîncat?

– Aș! murim de foame, deschise gura ca un pește zvîrlit pe uscat protopopul.

Starețul bătu din palme.

– Să se aducă niște mizilic... Să ne iertați că ne găsim nepregătiți, se dezvinovăți el. Nici noi n-am mîncat. De trei zile pritocim vinurile în pivniță, că e luna mai și pîrdalnicele fierb. Așa că ne-am dat cu treburile și am uitat de cele ale trupului.

– Astăzi ați slujit? întrebă cu oarecare grijă protopopul.

– Acolo, jos, în beci, răspunse cu sfîntă nevinovăție starețul, că Domnul nu stă în anume loc, el se află pretutindeni.

– Păi cum ați făcut?

– Am spus cîteva rugăciuni și ne-am închinat cu smerenie!

– Printre butoaie?

– Butoaiele păstrează în ele scump sîngele Domnului... lămuri el.

Protopopul, năucit, nu mai spuse nimic... mai ales că gustările soseau. Își înghiți uluirea odată cu cîteva bucăți de caşcaval. Urmară ouă fierte tăiate felii, șunculiță afumată, frunzulițe de pastramă de ied, bulzuri de brînză, gogoloaie de unt proaspăt, un ghiudem cu mirodenii, cîrnat trandafir... toate udate cu țuică făcută din livezile sfintei mănăstiri.

O dată cu foamea se molcomea de pe sufletul protopopului și toată ciuda strînsă în el, care se dovedea sporită de nemîncare.

– Pînă se gătește masa cea adevărată, ce ar fi să ne coborîm cu toții în hrubă? Mai avem de pritocit un antal cu rubiniu. Toți părinții și frații sînt acolo, să nu-i lăsăm, sărmanii, singuri...

Oaspeții primiră bucuroși. Luară cu ei rămășița de merindă, și alaiul se strecură voios pe gîtlejul beciului. Aici, la lumina gazornițelor, alți monahi, cu poalele raselor în brîu și mînecile sumese, se clătinau de la un butoi la altul, cu căzi, oale și donicioare în mîini. Chiar de la intrare te lua de nas și te-năbușea, pătrunzîndu-te pînă-n creieri, damful tare de vin, risipit ca un abur amețitor în văzduhul strîmt și mucegăit.

Protopopul se opri sufocat.

– Nu te sfii, îl încurajă părintele Iosafat. E greu doar la început, pe urmă te înveți și-ți place.

Așa a și fost. Protopopul s-a obișnuit numaidecît, ca și cînd l-ar fi făcut maică-sa acolo, între buți. Și, amețit, a început să se împleticească și el ușor turlăcit.

– Ce e asta, părinte stareț? Înțeleg, sfințiile-voastre, că vă îndeletniciți cu asta de trei zile. Da' eu n-am băut nici zece țuici...

– Pentru asta e de vină adîncimea și aerul neprimenit, îl lămuri gazda. Nu ești beat și să nu crezi că și noi ceilalți am fi. Sîntem amețiți de aburii băuturii, trași în piept, de o sută de ori mai tari decît vinul vîrît în pîntece. Cum ieșim la văzduh curat și la mîncare grasă, cît ai zice *Tatăl nostru*, ne venim în fire, de nu ne mai cunoști.

Protopopul, încredințat, s-a lăsat aburilor îmbătători și ocrotirii starețului, care a cerut mîncare vîrtoasă și a întins acolo, sub pămînt, un ospăț tare plăcut, cu probă din bucatele ce se găteau sus. Au gustat astfel, din picioare, sarmalele de porc cu varză care, la başca unde o țin călugării în putini înfundate, nu se strică nici în luna lui Cuptor, mușchiuleț de purcel scos de la saramură și fript pe grătar, cîrnați așijderea fragezi ca roua și o mămăliguță grozavă, nici prea pripită, nici prea vîrtoasă, cum numai fata cea isteață care a slujit pe Sfînta Vineri știe să facă. Vinul s-a băut din bardace de lut.

La amiază ieșiră voioși pe tărîmul cu soare și se așezară la adevărata masă, întinsă în sala cea mare a trapezei.

– Acum să mîncăm și noi cum se cuvine, oftă starețul, și se rînduiră: protopopul la un cap, starețul la capătul celălalt și pe lături călugării.

Părintele portar, chemat cu clopotul ca să nu calce porunca, trase iapa pînă la fereastra odăii de mîncare în văzul stăpînului, s-o vegheze și s-o apere toți sfinții părinți deodată. Iapa băgă capul ei deștept pe fereastră și necheză, parcă gungurea la stăpîn. I s-a pus și ei o traistă cu ovăz în cap, să nu facă zîmbre.

Tocmai se sfîrșise rugăciunea mesei, gata să stea jos, cînd se numărară și aflară cu groază că sînt treisprezece. Punctul Iudei.

– Nu se poate! Trebuie să găsim pe cel de al paisprezecelea, hotărî starețul.

Dar de unde să-l scoți? Și se învîrteau toți deznădăjduiți prin odaie, scremîndu-se.

– Dăm jos din perete icoana Mîntuitorului și o punem pe un scaun cu un tacîm dinainte, ca la nunta din Cana, propuse în cele din urmă fratele Minodor, un fătălău rumeior – răsfățatul starețului.

– Taci, proasto! îl puse la locul lui acesta. Pe vremea nunții din Cana, Isus era carne și oase și umbla printre oameni. Acum e dumnezeul nostru și ne trăznește!

Fetișcanul nu se lăsă, ci grăi, lăsînd genele-i lungi și mieroase în jos:

– Atunci nu mănînc eu, ci trec în dosul sfinției-tale, să te slujesc.

– Dinapoia mea o să treci cînd o veni timpul și locul potrivit, îi zîmbi împăcat Iosafat starețul. Acu o să stai lîngă mine și o să-mi cînți. Nu degeaba ești protosinghel. Lasă, că găsim pe altcineva să ne-mplinească numărul.

Deodată, părintele portar, care trebuia să stea numai cu ochii zgîiți la fereastră pentru paza iepei și nu s-ar fi atins de mîncare, sări pișcat de un gînd:

– Ce-ar fi să aducem iapa înăuntru? Tot suflet de-al lui Dumnezeu e și ea. O punem în capul mesei, ca să aibă loc mai mult și să nu ne stingherească, îi trîntim în cap traista cu ovăz și pe masă o cadă cu apă.

– Un cal – cică face cît șapte oameni, întări starețul. Așa că întrecem cu mult pontul Iscariotului, și astfel se primi cu chiote de bucurie iscusita dezlegare a grozavei piedici.

Bucatele începură să se perinde. Ciorbă de perișoare, sarmale, mușchiuleț și costițe fripte, purcei la tavă pe varză călită și cartofi prăjiți, chifteluțe mici și pîrjoale late cît palma, cîrnați sfîrîitori, din care cînd înfigeai furculița săreau cît colo stropi de untură. Toate stropite cu cinci feluri de vinuri mari, sorbite din pahare adînci de cleștar. Cum fratele Minodor era înclinat mai mult spre vinuri muierești dulci și licoroase, starețul și domnul său în părintească grijă luminîndu-l des cînd cu vorba, cînd cu pilda, îl îndruma către vinurile bărbătești, vînjoase, cu voinicie în ele.

În toiul ospățului, iapa, care mîncase cam mult, începu să scoată pe partea cealaltă, cu necuviincioase zgomote rău mirositoare, mîncarea.

– Dobitocul, tot dobitoc! se scîrbi părintele portar și se grăbi să schimbe locul traistei de la bot la coadă.

Zadarnic. Iapa mai avea și alte urîte nevoi. Desfăcu fără rușine picioarele dinapoi și se porni să dea drumul unor ape cu miros din acelea cu care se trezesc bețivii. Balta ajunse pînă la picioarele sfinților părinți, care fură nevoiți să ridice tălpile pe stinghiile mesei.

– S-o dăm iar afară, porunci starețul. La fereastră facă ce-o pofti.

Și o priponiră de zăbrele, printre care Liza își vîrî capul și zîmbea de renghiul ce jucase călugărilor.

– Acu să se aducă al paisprezecelea tacîm aici la mine.

Și lipăind prin udul păcătoasei, starețul Iosafat trecu iar în capul mesei. I se așeză, după poruncă, un castron în dreapta și altul în stînga, fiecare cu lingura, furculița, cuțitul și paharul lui.

– Eu, lămuri el pe frați, mănînc măcar cît doi, și cu voi doisprezece facem tocmai paisprezece. Dar am să mă lupt de data asta să mănînc cît trei.

Luînd cu dreapta o lingură și cu stînga lingura cealaltă, le cobora în ciorbă și le urca la gură pe amîndouă deodată, ca și cînd ar fi sorbit doi oameni în același timp. Tot așa, cu amîndouă mîinile armate de furculițe, înfuleca deodată cîte două bucăți de friptură și cîte două rotogoale de castraveciori, care se spărgeau în dinți și-i rontăia ca pe niște cofeturi. Cînd lua cîte un pahar în fiecare mînă și ciocnea cu sine însuși, se făcea tăcere sfîntă. Toți priveau cu uimire și pizmă dibăcia cu care izbutește să le ducă la gură ca să le răstoarne pe amîndouă deodată, dînd ușor capul pe spate, fără să verse o picătură.

Masa a durat pînă seara tîrziu cu taclale, snoave și povești, și mai ales cu cîntece de lume și podobii bisericești. Și nu s-ar fi întrerupt dacă nu era iapa. Grija ei a trezit pe popa Bolindache și pe părintele portar, în seama căruia fusese dată. Și părintele avea interes să se întoarcă grabnic la ospățul dus înainte de ceilalți.

Unde s-o închiză pentru noapte? Spaima popii că-l urmăresc hoții și-l pîndesc să i-o fure sporise, ajutată de puterea băuturii, care, cum se știe, înmulțește

toate măcar de două ori. Începuse să miște vîntul și să se lase umbre în care popa nu vedea decît tîlhari ascunși.

Grajdul mănăstirii era o hardughie hîrbuită, numai paiantă, murdară și cu cîteva mîrțoage în el, nu făcea de Liza! S-o închiză într-o chilie? Tot un drac! Hoțul, c-o smucitură de umăr, zvîrle ușa cît colo. Doar să se culce cineva cu ea. Dar stăpînul, grijuliu, își dete seama că oricine s-ar jertfi să rămînă cu vita doarme buștean, să tai lemne pe el. În arhondaricul cu scînduri vopsite și scoarțe pe dușumele face iar scîrnăvii. Și nici arhondaricul nu se încuie bine.

Părintele Natanail, un bătrîn cu smocurile sprîncenelor ca două moațe căzute pe ochii sfredelitori, își dete cu părerea că ar fi nimerit s-o încuie în biserică. Ziduri groase de piatră, uși căptușite cu fier, broască de oțel cu încuietoare tainică și ferestrele sus, nu se cațără nici diavolul pe acolo.

Dar starețul se împotrivi cu groază și-l certă cu asprime ca de un blestem.

– Cum se poate să cugeți ca în tinerețe, părinte? grăi el mustrător. Să pîngărim lăcașul Domnului?

Și porniră iar să dezbată adăpostul iepei. Cînd se perpeleau mai rău, popii îi veni în gînd casa pe care o uitase cu preoteasa și copiii așteptîndu-l.

– Ne întoarcem acasă, părinte protopop, izbucni el. Ajungem cam tîrziu, dar tot îi găsim treji și cu masa încărcată. Femeia a tăiat o gîscă și două găini, cum i-am spus. A făcut alivenci. Am o țuică prăștină și un vin sfătos, cu care se poate sta de vorbă!...

Protopopul, îngreuiat la înțelegere, atîrna. Starețul și toți călugării săriră într-un glas și-i împresurară de toate părțile:

– Nu se poate una ca asta! Nu îngăduim. Să plece în toiul nopții? Să-l prade hoții pe părintele protopop? Să-i fure popii iapa? Nu le dăm voie să plece, și pace, nu se calcă legile ospeției așa ușor în picioare...

– Aleargă, părinte portar, porunci starețul, mai ia-ți și niște ajutoare și pune la loc în dos poarta cea mare, ca pentru iarnă. Să nu iasă, și tocmai nimerit, să nu mai intre nimeni să ne tulbure. Și ferec-o mai rău ca de tîlhari.

Și alte porți uriașe de stejar, care așteptau alături, fură înțepenite în gura hudiței, pe unde pătrunsese popa Bolindache. Mănăstirea era acum chiar cetate. Trebuia să-i dai asalt ca să pătrunzi.

– Ei, acu ce mai zici? întrebă starețul.

– Zic că iapa mi-o fură mai degrabă aici, unde n-am adăpost pentru ea, decît pe drum, întîmpină cu bună dreptate popa lauda starețului. Înseamnă că trebuie să doarmă în mijlocul curții, să cază roua pe ea ori s-o plouă. Că în grajdul sfinției-voastre n-o bag.

Starețul se scărpină în nas.

– O acoperim cu pături.

– Nu... altceva zic. Las pe părintele protopop în mănăstire să stea cît o vrea.

– Trebuie să stea măcar trei zile, ca la mitoc, îi tăie vorba părintele portar.

– Să stea cît o dori, urmă popa, și pe urmă îi purtați dumneavoastră de grijă mai departe, încotro are nevoie.

– Ho... că nici asta nu se poate! Ce, sfinția-ta ești oaspe numai de o zi, terchea-berchea?... îl apostrofă starețul, care se proțăpi cu picioarele rășchirate și brațele lățite în lături.

– Treci peste mine, răstoarnă-mă, calcă-mă! strigă el.

La gestul ăsta înfiorător, ridicară cu toți glasurile cu mare gălăgie ca la război, cerură cu asprime de la musafiri ascultare și supunere cum se cuvine cinului preoțesc.

– Are să se găsească o dezlegare și pentru ospeția la care recunoaștem că are dreptul și iapa.

În acest timp, în creierul părintelui portar zbîrnîi ca o gînganie un gînd pe care nu putea încă să-l prindă. Dar era acolo, îl simțea. Și deodată îl dibăci.

– Stați! răcni el, slobozind glas ca de bucium. Am găsit!

– Ce? Ce?

– O coborîm în beci...

– Nu se poate, îi tăie starețul. Vinul e belaliu. Prinde miros de toate mîrșăviile pe care o să le săvîrșească acolo. Destul ne-a împuțit trapeza...

– Nici eu nu mă-nvoiesc, sări popa atins, că-i înjosesc oarecum iapa. În pivniță este umezeală și nu vreau să capete reumatism la încheieturi, că e gingașă. Și apoi tot mirosul de spirt și tărie mucedă, care ne turlăcise pe noi, oamenii, are s-o otrăvească de-a binelea. Mîine o găsim zăcînd ori moartă.

– Altceva, urlă portarul...

– Ce altceva?

– O urcăm în clopotniță. Una, că nu-i trăsnește nimănui prin gînd s-o caute acolo sus, fie el tatăl hoților. Alta, să și vrea, nu se poate fura. Ușa de gorun înfruntă chiar tunul. Zăvoarele cu lacăte nemțești nu se clintesc de le-ar zgîlțîi Samson, care a năruit capiștea filistenilor. Și, pe urmă, în clopotniță e curat și sănătos, c-ar putea sta și un ofticos!

– Dar dacă hoții au iarba fierului și sparg cu ea zăvoarele? se amestecă fratele Minodor.

– Au pe dracu! se scăpă portarul. Să aibă și pe mama ierbii oțelului, tot nu răzbesc.

Și se hotărîră. Iapa era adăpată, mîncată. O porniră binișor de căpăstru, alintînd-o pe bot, mîngîind-o pe gît, bătînd-o cu palma pe spate și o mînară pînă la intrare. Animalul alb, în fruntea gloatei negre, părea că trage după el un dric.

La urcare, oarecare greutate, adică scara îngustă, treptele scîrțîitoare și cam repezi. Iapa se sfii și se dete îndărăt cîțiva pași și se propti speriată în dinapoi.

– Nu vrea, se îngrijoră popa.

– O să vrea, că n-are-ncotro! Ia aduceți o găleată cu ovăz!

Și cu ispita asta cînd sub bot, cînd pusă pe scară cu o treaptă mai sus, ca jindioasă, iapa se urcă pînă la nadă, precum și cu alte șoșele și momele, mai împinsă de la spate cu blîndul, mai mutîndu-i picioarele cu mîinile. După multă cazană, cu răbdare și meșteșug, părinții izbutiră să cocoațe iapa în turn, unde o lăsară să se plimbe slobodă. Au închis cu grijă ușa de la gura de sus a scării, să nu-i vie gust să coboare, iar intrarea de jos a fost pecetluită cu alte rînduri de lacăte, împletite cu fiare și felurite scule de încuiat, ca la un turn de cetate.

Și cu grija asta potolită, s-au întors toți mulțumiți în trapeză, la masă, că li se făcuse, după atîta muncă și bătaie de cap, foame.

– Pentru astăzi a fost rînduit spre mîncare porcul, își dezvălui starețul planul culinar, înfulecînd iar sarmale, mușchiulețe, costițe, cîrnați și alte soiuri de fripturi. Mîine este ziua păsării. Să ai grijă, părinte bucătar. Vezi gîștele alea îndopate, alege curcanul care ne-a călcat ca un curvar pînă ne-a ucis găinile. Să-i torni două cești de rom pe gît. Dă iama prin puii scoși de la Crăciun, ochește și vreo două pichere. N-am putut prăsi fazani, se-ntoarse el cu mîhnire spre protopop. Dar o să tăiem niște claponi cu carnea la fel... Auzi, părinte! Și nu uita porumbeii pentru ciulama!

Bucătarul da din cap la fiecare soi de pasăre și-și făcea însemnări în minte.

Ospățul s-a lungit fără nici o osteneală, păstrîndu-și neclintit toiul noaptea toată, cu cești de cafea fumegătoare, înfățișate din ce în ce mai des, și cu țigări răsucite în degete.

Starețul, înfoiat în jilț, trase la el, pe un genunchi scos mai afară, pe fratele Minodor, care cu obrăjorii lui bucălați, ochii lîncezi albaștri, și abia o mijire de perișori negri pe buza de sus, cu părul inele revărsat pe spate și-n lungul veșmînt de mohair, părea un înger rezemat pe pieptul unui bătrîn sfînt.

Îngerul cînta cu glas melodios de copil *Călugărul din vechiul schit* și starețul îi ținea hangul. Portarul buciuma un ation, părintele Natanail îngîna *troparele* Învierii, protopopul mormăia stihuri din *prohod*.

Zorile zilei de luni i-a găsit și i-a salutat în aceste cuvioase, dar veselnice îndeletniciri. Dimineața a trecut repede peste ei, nesimțită, și i-a lăsat tot așa.

La prînz au sosit bucatele întocmite după planul din ajun, și toată ziua de luni ospățul s-a desfășurat sub zodia orătăniilor în fel și chip de ciorbe și sosuri și zeci de soiuri de fripturi pe cartofi, pe varză, în frigări, la tavă, la cuptor, rasoale cu mujdei, ficăței prăjiți, pipoțele, ouășoare bărbătești de cocoș, piept de clapon.

S-au schimbat cu acest prilej și vinurile, mai ușoare și mai sprintene de data asta!

Carnea de porc cere băuturi mai aspre, mai spirtoase, cu tărie și cu vechime, ca să topească multa ei grăsime; la păsări se cuvin vinuri sprințare, aripate, profir care să spumeze, alb, din care să urce ca din apele minerale bobițe înțepătoare

și cel mult un rubiniu mai așezat și mai cuminte pentru fripturi grase și alivenci, baclavale și sarailii. Ceea ce s-a și împlinit întocmai. Vreo trei soiuri de alb, vreo două de galben ca chihlimbarul și un roșu-aprins, cu ușor gust de busuioc, se proptiră în carafele mari, pe masă... și iar cîntece, de data asta cu jocuri, și din nou rîsete, chiote și zburdări de-ale fratelui Minodor, jucînd polca trecut din brațe în brațe cu frățească înțelegere.

A doua noapte i-a găsit tot la locurile lor, neclintiți ca la o mare și înfricoșată priveghere. Pentru anume treburi mai mici, nu se mai nevoiau să se scoale, pilda icpei era încă vie, la picioarele lor și chiar a nărilor. Și apoi retirada era depărtată, în capătul unei săli întunecoase, la care ajungeai greu, pe bîjbîite.

Pînă acolo era destul loc de-a lungul zidului pentru un regiment, darmite pentru treisprezece călugări pustnici.

Mai ales că se lăsase peste ei și o seninătate, o dezlegare de toate, o uitare de griji vecină cu vrăjile, care-i închidea ca într-un ostrov fericit. Așa cum poate o să aflăm și noi cînd vom trece cu bine în cealaltă lume. Ei se găseau acolo chiar de acum, și-n zorile celei de-a treia zi, adică marți, starețul a destăinuit soborului bunătățile ei, adică lista de bucate – va fi ziua peștelui – a racilor, a icrelor, a scoicilor, a melcilor. Să aibă mare grijă părintele bucătar întru îndeplinire. Amin!

– Aoleu, să nu uiți cumva ostropelul! stărui părintele stareț cu grijă mare.

– Ostropel de pește? plescăi protopopul. N-am mai mîncat de o mie de ani!

– Să trăiești încă o mie, și cum îl săvîrșește părintele nostru n-ai să mai afli! Are taina lui! Și înghiți ca o aromă apa ce-i venise în gură.

Și din nou ghers și bătăi din palme, hore și învîrtite, stîrnite de clanaretul unui părinte care-și ținea ascuns talentul și nu-l da pe față decît la porunca starețului.

Ziua a treia, adică marți, a fost precum se hotărîse: ziua peștelui, ihtios. Helești eiele mănăstirii, prefirate cu năvoade, vărsaseră la lumină și trimiseseră la masă ca într-o minune, gata fierți și fripți (căci altfel cînd avusese timp părintele bucătar să-i gătească), somni bulbucați, crapi borțoși, știuci zvelte, mrene aurii, plătici turtite, lini cu pielița de șarpe, caracudă, țipari, scoici, raci în tot soiul de gustări și înfățișări, ciorbe, plachii, marinate, rasoale, pe varză, umpluți cu stafide, cu ceapă, cu nuci, scordolele și pilaf de gîturi de raci, ghiveciuri la tavă, cu untdelemn grecesc, cu măsline de Volo, clăbuci de icre, stive de raci roșii ca obrajii părinților.

– Știi sfinția-ta ce trebuie ca să iasă icrele cum se cuvin? întrebă starețul pe protopop, înfigînd furculița în mormanul spumos.

Protopopul nu se pricepea.

– Trebuie un risipitor să toarne untdelemn și un nebun să le bată. Iar părintele nostru bucătar, cînd e vorba de icre, e și mînă spartă, și smintit.

La pește merge alt vin. Deci schimbară băuturile, întîi cu un vin nițel mai acriu, ca să taie izul greu de mîl și baltă, și pe urmă altele mai vîrtoase, vinuri

răspicate, cu fund de coniac și adînc de cotnăraș, în care peștii să nu mai înoate ca în apă, ci să se mistuie îndată.

– Hii! Ai uitat țîrii! se văită starețul. Aleargă, părinte!

Și bucătarul, sfeclit, sosi numaidecît cu cîteva buchete de surcele, țîrii, care chiar acolo fură pîrpăliți, bătuți, piperați, amestecați cu oțet, untdelemn și pătrunjel.

– Să aduc și păstrăvii? întrebă el.

– Adu cîteva smocuri, că mai căpătăm...

– Păstrăvi aici?! se minună protopopul.

– Nu, ni-i trimit frații de la schiturile din munte de pe la Secu și Durău, în schimbul rachiurilor cu care-i dăruim și noi...

Ziua întreagă de marți n-a ajuns pentru istovirea atîtor bunătăți ale lui Dumnezeu, și doar călugării, cît și musafirii au luptat din toate puterile. A fost nevoie și de a treia noapte ca să se ducă la bun sfîrșit lucrarea – mai ales că peștele, și mai cu osebire racul, e migălos la mîncare. Trebuia ales de oase cu migală și cu băgare de seamă, curățat de țesturi și coji, rupt, supt, ronțăit – nu e neted și lesnicios ca, bunăoară, rîmătorul ori mielul, uneori trebuie să scoți ochelarii pentru o prăpădită de știucă, dacă nu ții să-ți bage părintele portar deștul pe gît să scoată osul înfipt, care nu vrea să se urnească de acolo nici cu vin, nici cu coajă de pîine.

Dar s-a sfîrșit și ziua ihtios, a peștelui.

Pentru a patra zi, vrea să zică miercuri, s-a poruncit mielul, mielul în cele trei ipostaze ale lui, miel fraged de lapte, oaie și berbec, fie întreg, fie bătut, adică batal, cu toate anexele lor, de la creier, uger, căpățînă, pînă la fudulii, plăcintă de gichir, ce se mai cheamă și drob, borșuri răcoritoare, stufaturi, mîncare de tarhon, măruntaie la frigare încununate cu mățișoare întoarse pe dos și spălate în zece ape. Bineînțeles, toate salatele potrivite: păpădie, untișor, năsturași, creson, ceapă și usturoi verde, spanac, cu osebire lăptuci răsfățate în zarzavageria mănăstirii, iar la urmă clătite cu dulceață de vișine și gogoși, plăcinte învîrtite și poale-n brîu.

Mai grea a fost alegerea vinurilor. Mielul cere unul, berbecul altul, oaia cu izul ei de seu vrea băutură aparte, cam ca a porcului, la ciorbe s-ar cuveni vinațuri înclinînd spre cele ale peștelui. Hotărîrea luată a fost să se puie pe masă la îndemînă toate soiurile de vin legiuite celor patru feluri de lighioane: porc, pasăre, pește și oaie, să le încerce pe fiecare, care cum și unde se potrivește. Cu asta trag o învățătură pentru altădată!

Și un alai de cincisprezece carafe mari, pline ochi, își făcu intrarea și se propti pe masă.

– Chipul acesta, lămuri starețul, de slujirea vinului în carafe mereu aceleași și necontenit pline, stă mult deasupra felului neiscusit cum se bea prin locașurile de petreceri și prin cele mai multe case, adică din sticle, pe care, după ce le scurg,

băutorii le rînduiesc goale lîngă ei, ca pe niște jalnice oseminte. Asta nu numai că strică bunei voioșii, dar amintește necontenit oaspeților ca de un fel de socoteală despre cît au băut, iar la cei slabi de înger deșteaptă gîndul măsurii și scormonește pe cel al sațiului, iar tuturor le aduce fără voie din afară anume nevoi și cerințe vădit legate ca niște slăbiciuni de cantitatea înghițită, care mereu sub ochii lor începe să-i lucreze și să-i înspăimînte. Pe cînd așa, din carafe mereu pline și neclintite pe masă, toate cele firești, cîte și cum se cuvin, vin nesilite dinlăuntru în afară, ca niște inspirații, nu înrîurite, amintite de stiva șipurilor... Și cu asta, porțile dimineții celei de a patra zi, acum miercuri, se deschiseră peste un ospăț cu cinstirea mielului.

Tocmai sfîrșiseră gustările introductive de rinichi fripți, creieri prăjiți, limbi rasol, momițe și alte ghinduri în sos de vin, ochi de miel rasol cu hrean, și treceau la fuduliile trufașe, ca niște pepenași, cînd deodată sosiră pînă la urechile lor astupate pentru toate zgomotele lumii păcătoase, sosiră, aduse ca de un vifor aprig, bătăi și larmă mare de clopot. Ascultară și cunoscură. Era unul din clopotele mănăstirii.

Bătaia pătrundea tot mai întețită și mai furioasă, parcă o mînă de uriaș se pusese să-l dogească.

O înfiorare trecu prin spinările călugărilor. Ce duh necurat s-o fi abătut să-și bată joc de ei și de mănăstire? Diavolul, de bună seamă. Numai el se ține de șotii. Că altcineva, sămînță omenească, n-ar fi putut răzbi prin porți și prin uși...

– Aș! grăi după o scurtă cugetare starețul. Satana are frică de clopote, nu se atinge de ele, că sînt închinate. Asta numai îngerii pot s-o facă! Să știi că s-a coborît vreunul și peste noi, nevrednicii... glăsui ușurat soborul. Am aflat har pentru adîncul nostru pogorămînt și închinare cu smerenie!

Dar larma întărîtată nu mai contenea! Se porni și cellalt clopot mai mare să sune și să se vaiete, bălăngănind cînd scurt, cînd lung, ca apucat de smuciturile Ducă-se pe pustii!

– Nu e a bună, fraților... o bagă pe mînecă starețul. Luați în brațe icoana făcătoare de minuni și cîte o cruce în mînă și hai să ieșim și să vedem...

Cu icoana Apărătoarei-Doamne și înarmați cu cruci și cruciulițe, părinții cutezară să pășească în curte și să ridice de departe ochii spre turnul lămuritor. Nu se vedea nimic. Îl scutura numai o vijelie de sunete deznădăjduite... Fură nevoiți să se apropie. Cercetară, chitiră; prin ferestruica îngustă se zărea mișcînd o arătare în veșmînt alb.

– Tot înger este! întări starețul. Duhurile rele sînt negre!

Deodată, popa Bolindache, dezmeticit, cu mîna strajă la ochi, răcni ieșit din minți:

– Este iapa... Iapa mea... Și începu s-o strige: Liza, Lizușca, puica tatii, stai, că vin acuș!

A fost și mai greu să descurce încuietorile și să desclești zăvoarele împletite cu tot soiul de sîrme decît acum patru zile, cînd încuiaseră. După multe opinteli, ușa se dete în lături și năvăliră toți buluc.

Acolo înțeleseră: iapa, uitată nebăută și nemîncată de trei zile și trei nopți, nechezase, zbierase la ferestre, se căznise să roază lemnul ușii, se-nvîrtise, se zbuciumase, se dase cu capul de pereți, pînă ce deznădăjduită, ridicînd ochii, zărise funiile clopotelor, care spînzurau deasupra ei, și se apucase să le mănînce. Întindea gîtul, apuca una de capăt și o trăgea în jos. Limba se mișca și lovea arama. Cînd clopotul se-ntorcea din cheotoare și smucea streangul din gura vitei, iapa trecea la cealaltă funie, trăgea și de asta cu deznădejde, plesnea limba de buza clopotului. Aceasta se urnea, își sucea toarta în jos, apoi în sus, și vita scăpa odgonul din gură. Dar nu se lăsa. Se-ntorcea la funia dintîi, care sta acum liniștită, și din nou o prindea cu dinții, și clopotul zgîlțîit se văicărea amarnic.

Popa se căină, se bătu cu pumnii în cap: cum putuse uita biata iapă atîta vreme, părăsită fără un strop de apă, o mînă de fîn. Și tăbărîră toți s-o dea jos. Dar iapa acum nu mai vrea cu nici un chip să coboare. La urcare nu văzuse adîncimile prăpăstiei de sub ea. Acuși, de cum scotea capul ei nervos pe ușă și da cu ochii de prăvălișul repezit al treptelor, se speria, da înapoi și se punea îndărătnică în șezut. Cu nici un chip n-a fost cu putință s-o urnească. I-au arătat o găleată cu apă, i-au trecut pe la nas cu o treaptă mai jos de ușă căldarea cu ovăz, au mîngîiat-o, au îndemnat-o, au împins-o, au prins-o de picioare, au legat-o cu funii. Iapa s-a înspăimîntat și mai rău. S-a zbătut, a zvîrlit din copite, a cotonogit cîțiva călugări și, neîmblînzită, a început, îndrăcită, să rînjească dinții, să muște și, întorcînd spatele, să se apere ca de lupi.

Popa Bolindache plîngea, starețul se scărpina încurcat în barbă.

– S-o legăm la ochi, sfătui el. Nu mai vede, și așa, oarbă, merge unde am duce-o.

Îi trecură peste ochi cîteva basmale împletite sub urechi. Iapa tremura ca varga, neștiind ce vor cu ea. Acum mergea, ce e drept, dar așa ca orbii, fără să vază unde pune piciorul. La ușă fu gata să se prăvălească în gol. Stăpînul se repezi și opri nenorocirea la timp.

– Nu se poate așa! strigă el. Trebuie să stricăm zidul și să lărgim fereastra. O scoatem apoi pe acolo cu funiile.

Fratele Minodor veni și el cu un sfat îngeresc: să încalece cineva pe ea. Simțind om în spate, animalul are să prinză curaj și îndemn să calce, treaptă cu treaptă, în jos. Călugării se priviră speriați.

– Încalecă sfinția-ta, Minodore, mîrîi portarul, că ești mai ușurel.

– Ba nu, sări starețul, spăimîntat să nu i se întîmple vreun rău odorului. S-o încalece stăpînul!

Acesta mărturisi că iapa nu e învățată la călărie. Tot numai pe fereastra lărgită au s-o scoată... și ceru unelte să se apuce de spart zidul.

– Stăi! îl opri părintele Natanail, cel cu moațele sprîncenelor lăsate pe ochi. Am eu ac de cojocul iepii dumitale! Mă lași să fac ce vreau?

– Numai să nu mi-o schilodești, se învoi nenorocitul.

– Nu, mai degrabă o să-i fac o bucurie, făgădui el.

– Să-mi aduceți...

Călugării ciuliră urechile, crezînd că cere lanțuri, obezi și alte fiare și o să-i puie la muncă.

– Să-mi aduceți o cadă plină cu drojdie tare și o sticlă cu spirt curat.

Cît ai clipi, doi părinți se înfățișară cu ciudatele unelte cerute de mîntuitorul iepei.

Acesta se apropie cu vicleșug și puse cada cît mai aproape de vita năbădăioasă, care, însetată, la vederea băuturii, se repezi lacomă, bägă botul în drojdia tare și pînă să se dumirească sorbi cîteva înghițituri zdravene. Apoi se opri cu nările fremătătoare, coborî iar botul, căutînd apă, răsuflă adînc aburii amețitori care umpluseră turnul, atinse iar drojdia și scutură capul, stropind pe sfinții părinți cu ce-i rămăsese în dinți. Se aplecă din nou asupra căldării, nădăjduind, și nu mai bău. Dar tăria rachiului răsfirată din vas lucra cu putere asupra creierilor ei.

În acest timp părintele Natanail amesteca tacticos cu mîna ovăzul în găleată, peste care turnase din belșug alt rachiu. Și o împinse ușor lîngă iapă. Vita, de data asta mai îmblînzită, lihnită de foame, a lăsat băutura și a trecut la mîncare; mai de silă, mai de milă, a început să rontăie ovăzul îmbuibat de drojdie. Pe la jumătatea găleții se înveselise ușor și se îmblînzise. S-au putut astfel apropia lesne de ea.

– Țineți-mi-o acum, fraților, și căscați-i gura...

Douăzeci de mîini o apucară de unde nimeriră, în timp ce părintele Natanail, vîrînd sticla în fălcile descleștate ale iepei, îi turna pe gît spirtul tare ca focul.

– Acu așteptați nițel, că se face miel, proroci bătrînul.

Iapa necheză moale și duios, bălăbănind capul ca un clopot, tremură, căscă, se clătină turlacă și curînd îngenunche și se culcă beată turtă, întinsă la pămînt, și începu să sforăie.

– Mîinile pe ea și sus! rîndui îmblînzitorul, trecîndu-i niște chingi pe sub oblîncuri.

– Domol, stați, ușor... Și, ca pe un stîrv nesimțitor, o coborîră cu popasuri, din treaptă în treaptă, pînă în mijlocul curții.

– Lăsați-o aici, la aer curat. În chindie e trează și iar vrednică să-și facă datoria.

– Pînă atunci, hai la masă, că nu mai pot de foame, glăsui părintele stareț. Acu poți s-o lași fără grijă, zîmbi el către popa Bolindache, că nici un hoț nu se mai agață de ea.

Și astfel s-a petrecut cu bine și a patra zi, a mielului, cu deosebită cinstire pentru părintele Natanail, cel ce coborîse cu vicleșug iapa din clopotniță.

Pe seară iapa s-a sculat „mahmură", a băut trei găleți cu apă, a mîncat două mertice de ovăz, a căscat și a nechezat spre casă.

– De n-ar cădea în darul beției... se îngrijoră popa Bolindache, văzînd-o parcă mai voioasă ca înainte.

– Nu ne-am gîndit la niște potroace și pentru iapă și pentru noi, se plesni cu palma peste frunte părintele bucătar.

– Ba o bărdacă de cafea tare puteți să-i turnați pe gît, îngădui starețul.

Dar părintele Bolindache nu s-a mai învoit și la asta.

– Lăsați, nu e nevoie! Mulțumesc lui Dumnezeu și părintelui Natanail că am văzut-o jos! Mulțumesc și sfinților-voastre pentru găzduire, strigă el poftind pe protopop în trăsurică.

– Domnul să vă ajute! îi binecuvîntă starețul. Drum bun și mai poftiți cît mai curînd la noi, urară gazdele, fluturînd mînecile largi ale mantiilor. Ne mai scoateți din amorțeala mănăstirii, a postului și a rugăciunilor.

Și oaspeții porniră, trecînd de data asta pe sub bolta falnică a intrării, pe unde se șterseră din văzul obiditilor părinți, rămași pustii, capul roșu al protopopului și coada albă a iepei minunate, care a tras clopotele aidoma îngerilor.

Cînd să cotească după dumbravă, protopopul, ca deșteptat dintr-un somn adînc cu vrajă, își aduse aminte de cercetarea pentru care venise la mănăstire...

– Păi, părinte Bolindache, am uitat să-l întrebăm și să-l mustruluim pe părintele Mitrofan, care nu ți-a ținut cum făgăduise duminică locul la biserică. Ce-ar fi să ne întoarcem?

Popa, speriat, arse fără voie o biciușcă iepei, care țîșni ogărește.

– Nu ne mai înapoiem, părinte, că de ne-ar prinde sfinții părinți, nu mai scăpăm o săptămînă și or crede preotesele că ne-am răpus...

Protopopul oftă adînc și se supuse.

17 mai 1952, București